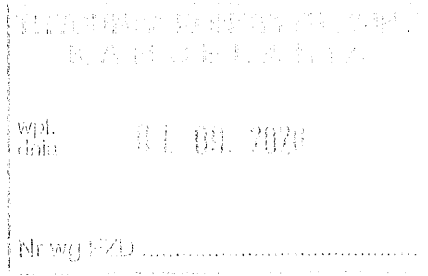

SQUARE
Kancelaria Prawna

Wrocław, dnia 27 sierpnia 2020 r.

Trybunał Konstytucyjny
Al. Jana Chrystiana Szucha 12a
00-918 Warszawa

Skarżący: Z K , adres zamieszkania:

E K , adres zamieszkania:

Pełnomocnik Skarżących: r.pr. Grzegorz Rutkowski ze SQUARE Kancelarii Prawnej,
ul. Piłsudskiego 13, lok. 506, p. V, 50-048 Wrocław

Uczestnicy postępowania:

- 1) Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, adres dla doręczeń: Kancelaria Sejmu, ul. Wiejska 4/6/8, 00-902 Warszawa.
- 2) Prokurator Generalny Rzeczypospolitej Polskiej, adres dla doręczeń: Prokuratura Generalna, Biuro Spraw Konstytucyjnych, ul. Barska 28/30, 02-315 Warszawa.
- 3) Rzecznik Praw Obywatelskich (o ile zgłoszony zostanie udział w postępowaniu), adres dla doręczeń: Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, al. Solidarności 77, 00-960 Warszawa.

SKARGA KONSTYTUCYJNA

1. Działając w imieniu Państwa E i Z K (dalej: **Skarżący**) w oparciu o załączone pełnomocnictwo, na podstawie art. 79 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm., dalej: **Konstytucja RP**) oraz art. 46 i 47 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072 oraz z 2019 r. poz. 125, dalej: **u.t.k.**) oświadczam co następuje:
 - 1) zaskarżam artykuł 403 kodeksu postępowania cywilnego (dalej: **k.p.c.**) w zakresie w jakim nie reguluje podstawy o wznowienie postępowania w postaci możliwości wznowienia postępowania cywilnego na podstawie orzeczenia organu międzynarodowego i wnoszę o:
 - a) stwierdzenie, że brak takiej regulacji stanowi pominięcie prawodawcze, a prawodawca regulując możliwość wznowiania postępowań sądowych, zrobił to w sposób niepełny i fragmentaryczny oraz
 - b) stwierdzenie, że takie pominięcie jest niezgodne z art. 2 w zw. z art. 32 w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP;
 - 2) zaskarżam artykuł 394¹ k.p.c. w zakresie w jakim nie reguluje możliwości zaskarżenia postanowienia o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania i wnoszę o stwierdzenie, że brak

SQUARE Kancelaria Prawna

ul. Piłsudskiego 13, lok. 506
50-048 Wrocław

T. +48 71 780 01 75
W. www.sqrlegal.pl

M. kancelaria@ps-legal.pl
S.

- takiej regulacji jest niezgodny z art. 32 w zw. z art. 45 ust. 1 i z art. 78 w zw. z art. 176 ust. 1 Konstytucji RP;
- 3) wnoszę o przeprowadzenie dowodów z dokumentów wskazanych w uzasadnieniu skargi na okoliczności w niej opisane,
 - 4) wnoszę o zwrot kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa radcy prawnego w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym według stawek określonych w Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu lub w wysokości ustalonej na podstawie art. 24 ust. 3 UTK.
 - 5) wykonując pozostałe obowiązki określone w art. 79 Konstytucji RP i art. 47 i art. 48 UTK oświadczam, że ostateczne, negatywne rozstrzygnięcie o prawie Skarżących:
 - a) do wniesienia skargi o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem - nastąpiło w drodze postanowienia Sądu Apelacyjnego z maja 2020 r. w sprawie o sygnaturze , doręczonego pełnomocnikowi Skarżących dnia 27 maja 2020 r.;
 - b) do zaskarżenia postanowienia o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania nastąpiło w drodze postanowienia Sądu Apelacyjnego we W z czerwca 2020 r., doręczonego pełnomocnikowi Skarżących dnia 29 czerwca 2020 r.

UZASADNIENIE

I. Określenie podstaw skargi konstytucyjnej

I.1. Okoliczności naruszenia praw Skarżących

2. Dnia października 2016 r. Powód wniósł o zasądzenie na jego rzecz od Pozwanych, odpowiadających solidarnie, kwoty CHF wraz z odsetkami oraz kosztami postępowania. Podstawą roszczenia była zawarta pomiędzy Bankiem S.A. a Pozwanymi umowa kredytu konsolidacyjnego w dniu listopada 2005 r. (dalej: **Umowa**).
3. Zgodnie z Załącznikiem 6 ust. 2 do Umowy, Pozwani zobowiązali się do spłaty kredytu w ratach miesięcznych, a każda z nich podlegała przeliczeniu na złote po kursie sprzedaży waluty kredytu obowiązującym w Banku, w dniu dokonywania spłaty, zgodnie z tabelą kursów walut Banku, ogłaszaną w siedzibie Banku z zastosowaniem zasad ustalenia kursów walut obowiązujących w Banku. Zarówno w Umowie, jak i w jej Załącznikach, nie określono sposobu ustalania kursów walut, na podstawie których wyliczana była rata kredytu.
4. Pozwani ze względu na swoją trudną sytuację majątkową oraz wahaniami kursu franka szwajcarskiego, nie byli w stanie spłacać kredytu we wskazywanych przez Bank wysokościach. W związku z powyższym, Bank pismem z maja 2016 r. wypowiedział Pozwanym Umowę kredytu, jednocześnie wzywając ich do zapłaty. Pozwani podjęli próby polubownego rozwiązania sporu z Powodem. Kontaktowali się z nim osobiście, a także zgodnie z zaleceniami Banku składali wnioski o umożliwienie spłaty zobowiązania w ratach, które powstało w wyniku rozwiązania przez Bank Umowy kredytu. Ponadto Pozwani zdecydowali się w dniu czerwca 2016 r. złożyć wnioski o

restrukturyzację. Wyrażali wolę polubownego załatwienia sporu, lecz nie spotkało się to z aprobatą ze strony Powoda.

5. W dniu października 2016 r. Powód wystąpił do Sądu Okręgowego we W (dalej: **Sąd**) o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym przeciwko Pozwanym. Wydany w sprawie Nakazem Zapłaty w postępowaniu upominawczym z stycznia 2017 r. sygn. akt (dalej: **Nakaz Zapłaty**), Sąd uwzględnił roszczenie Powoda w całości.
6. Pozwani Sprzeciwem od Nakazu Zapłaty z kwietnia 2017 r. wnieśli o oddalenie powództwa w całości ze względu na **nieważność umowy kredytu spowodowaną sprzecznością z obowiązującymi przepisami prawa, nieważność umowy ze względu na jednostronne ustalanie wysokości świadczenia oraz alternatywnie niedozwolone postanowienia zawarte w umowie.**
7. Wyrokiem Sądu Okręgowego we W , z kwietnia 2018 r., wydany w sprawie o sygn. akt , sprzeciw został oddalony. Pozwani wnieśli od wyroku apelację. Sąd Apelacyjny we W wyrokiem z grudnia 2018 r. oddalił apelację Pozwanych i zasądził solidarnie od Pozwanych na rzecz Powoda zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.
8. Dnia 3 października 2019 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydał orzeczenie w trybie pytania prejudycjalnego w sprawie C-260/18 Dziubak v. Raiffeisen Bank, w której mamy do czynienia ze zbliżonym stanem faktycznym. Państwo Dziubakowie wnieśli o unieważnienie umowy z uwagi na nieuczciwe – w ich opinii - postanowienia dotyczące mechanizmu indeksowania. Twierdzili, że postanowienia te były niezgodne z prawem, ponieważ umożliwiały bankowi jednostronne i dowolne określanie kursu walut. Biorąc pod uwagę przedmiot sprawy Dziubak v. Raiffeisen oraz stan faktyczny w niniejszej sprawie należy z całą pewnością uznać, że orzeczenie wydane przez TS dnia 3 października 2019 r. może być stosowane w niniejszym stanie faktycznym z następujących przyczyn:
 - 1) obie sprawy dotyczą umowy kredytu waloryzowanego w walucie obcej, którego stronami jest konsument i Bank;
 - 2) w obu sprawach mamy do czynienia z wnioskiem o unieważnienie Umowy, z powodu jednostronnego i dowolnego kształtowania postanowień umownych z uwagi na nieuczciwe postanowienia zawarte w Umowie.
9. W przywoływanym orzeczeniu Trybunał Sprawiedliwości jednoznacznie stwierdził, że:
 - 1) artykuł 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że **nie stoi on na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, przyjął, zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy.**

- 2) Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że z jednej strony skutki dla sytuacji konsumenta wynikające z unieważnienia całości umowy, takie jak te, o których mowa w wyroku z dnia 30 kwietnia 2014 r., Kásler i Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282), należy oceniać w świetle okoliczności istniejących lub możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu, a z drugiej strony, do celów tej oceny decydująca jest wola wyrażona przez konsumenta w tym względzie.
 - 3) Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie wypełnieniu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, jeżeli strony umowy wyrażą na to zgodę.
 - 4) Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie utrzymywaniu w umowie nieuczciwych warunków, jeżeli ich usunięcie prowadziłoby do unieważnienia tej umowy, a sąd stoi na stanowisku, że takie unieważnienie wywołałoby niekorzystne skutki dla konsumenta, gdyby ten ostatni nie wyraził zgody na takie utrzymanie w mocy.
10. Szczególnie istotne dla niniejszej sprawy są rozważania Trybunału dotyczące uprawnienia sądu krajowego, który po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, mógłby przyjąć, zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy.
11. W powiązaniu z orzeczeniem Sądu Apelacyjnego wydanym w niniejszej sprawie znamienym jest fakt, że Sąd Apelacyjny przyjął, iż kwestionowane przez Pozwanych klauzule w rzeczywistości nie są elementami przedmiotowo istotnymi w umowie, tym samym nie mogą zostać uznane za abuzywne, gdyż jedynie zapis dotyczący głównego świadczenia stron mógłby za takowy zostać uznany. (s. 11 uzasadnienia). W konsekwencji Sąd Apelacyjny przyjął, że nie ma podstaw do uznania zawartej Umowy za nieważną w rozumieniu art. 58 § 1 i 2 k.c.

1.2. Naruszone prawa konstytucyjne Skarżących

12. Przedmiotem kontroli wskazanym przez Skarżących w treści niniejszej skargi konstytucyjnej jest art. 403 k.p.c. oraz art. 394¹ k.p.c.
13. Natomiast wskazanymi przez Skarżących wzorcami kontroli są:
 - 1) w odniesieniu do art. 403 k.p.c. - art. 32 w zw. z art. 45 Konstytucji RP;
 - 2) w odniesieniu do art. 394¹ k.p.c. – art. 32 w zw. z art. 45 Konstytucji RP oraz art. 78 w zw. z art. 176 ust. 1 Konstytucji RP.

14. Niniejsza skarga stanowi analizę niezgodności z Konstytucją art. 403 k.p.c. w zakresie w jakim przepis ten nie reguluje możliwości wznowienia prawomocnie zakończonego postępowania w związku z wydaniem orzeczenia przez organ międzynarodowy. A także analizę niezgodności z Konstytucją art. 394¹ k.p.c. w zakresie w jakim nie reguluje on możliwości zaskarżenia postanowienia o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania.

II. Uzasadnienie prawne

II.1. Niekonstytucyjność art. 403 k.p.c. w zakresie w jakim nie reguluje możliwości wznowienia postępowania na podstawie orzeczenia organu międzynarodowego

II.1.1. Brak możliwości wznowienia postępowania cywilnego jako pominięcie prawodawcze

15. W pierwszej kolejności należy uzasadnić wybór wzorca kontroli przez Skarżących oraz wskazać, że brak określonej regulacji, który ma cechy pominięcia prawodawczego, może być przedmiotem kontroli zgodności z Konstytucją RP przez Trybunał Konstytucyjny.
16. W wyroku z 24 września 2001 r.¹ Trybunał Konstytucyjny dokonał rozgraniczenia zaniechania ustawodawczego od uregulowania niepełnego (pominięcie prawodawcze). Zgodnie z treścią ww. wyroku zaniechanie ustawodawcze polega „na tym, że ustawodawca świadomie pozostawia określoną kwestię w całości poza uregulowaniem prawnym”. Natomiast w warunkach pominięcia prawodawczego element świadomości prawodawcy nie ma rozstrzygającego znaczenia; ważne jest natomiast to, że prawodawca normując określoną sferę stosunków „dokonał tego w sposób niepełny, regulując ją tylko fragmentarycznie”. Pominięcie prawodawcze ma szczególne znaczenie sferze prawa publicznego; jego zaistnienie sprawia, że organ władzy publicznej nie może działać w przypadku pominięcia, zważywszy na wymóg legalizmu (art. 7 Konstytucji RP)².
17. W ocenie Skarżących, brak możliwości wznowienia postępowania na podstawie orzeczenia wydanego przez organ międzynarodowy działający na podstawie ratyfikowanej przez Polskę umowy międzynarodowej, jest pominięciem prawodawczym, jako regulacja niepełna, fragmentaryczna. Co zaś znajduje uzasadnienie w cechach systemu prawa, które powinien realizować ustawodawca, a które w ocenie Skarżących, nie zostały spełnione w niniejszej sytuacji. W tym kontekście, dla zobrazowania okoliczności pominięcia prawodawczego, zasadna jest poniższa analiza, dotycząca systemu prawa.
18. **System prawa** może być rozumiany w kontynentalnej kulturze prawnej jako uporządkowany zbiór norm prawnych, rekonstruowanych przede wszystkim z przepisów prawnych zgrupowanych w aktach normatywnych³. Co zaś prowadzi do wniosku, że jako system prawa polskiego możemy uznać wszelkie normy, wynikające z wydawanych przez polskiego ustawodawcę aktów prawnych oraz że

¹ Wyrok TK w sprawie SK 22/01, OTK ZU nr 7/2001, poz. 216.

² Por. M. Grzybowski, *Zaniechanie prawodawcze w praktyce polskiego Trybunału Konstytucyjnego*.

³ Por. W. Lang, J. Wróblewski, S. Zawadzki, *Teoria państwa i prawa*, Warszawa 1979, s. 349 i n

zbiór tych wszystkich norm powinien być traktowany jako całość. W doktrynie wskazywane są cechy systemu prawa takie jak: jednolitość, zupełność i niesprzeczność.

19. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na możliwość istnienia luki w prawie, która może powstać niejako „pomiędzy” różnymi systemami prawa, np. systemami prawa różnych krajów, systemem prawa krajowego i prawa unijnego czy choćby tylko systemami poszczególnych gałęzi prawa (np. **pomiędzy systemem prawa cywilnego i administracyjnego**). Wszystkie te zależności skłaniają raczej do poszukiwań jakiejś szerszej perspektywy badawczej dla analizowania systemu prawa, w którym obserwujemy lukę. Z wielu względów wydaje się więc, że pojęcie systemu prawa może się, zwłaszcza w niektórych jego ujęciach, okazać zbyt wąskie czy raczej nazbyt „jednokierunkowe”, by od niego zaczynać rozważania nad luką w prawie. Może być zaproponowane przez *F. Longchamps* pojęcie „**przestrzeni prawnej**”. Umiejscawia ono bowiem kwestię luk w prawie nie tyle w problematyce systemu prawa (a przynajmniej nie: wąsko pojmowanego systemu prawa), ile osadza go mocniej wśród problemów o wiele bardziej skomplikowanego i złożonego systemu – życia prawnego⁴.
20. Skarżący chcieliby położyć akcent na postulat **jednolitości systemu prawa**. W związku z tym zostaną przeanalizowane dwa aspekty jednolitości, jako najbardziej eksponujące cechy systemu prawa – jednolitość teleologiczna oraz jednolitość aksjologiczna. Jednolitość teleologiczna ma miejsce, gdy cele norm są zbieżne lub co najmniej niesprzeczne, służąc realizacji kierunków wyznaczonych przez władzę publiczną. W tym aspekcie osiągnięcie jednolitości zależne jest od działań ustawodawczych i poddane kontroli konstytucyjności prawa TK. Natomiast jednolitość aksjologiczna rozumiana jest jako wspólność podstawowych założeń aksjologicznych, dzięki czemu prawo wyraża określoną ideologię społeczno-polityczną. Prawo jest to system norm, które są w określony sposób ze sobą powiązane oraz charakteryzują się pewnymi właściwościami takimi jak niesprzeczność i zupełność. Ów zbiór norm cechuje jednolitość aksjologiczna⁵. Co zapewnia jednolitość aksjologiczną? J. Wróblewski wskazuje, że system prawa to zbiór norm prawnych opartych na wspólnych zasadach, które pełnią rolę czynnika zapewniającego spójność aksjologiczną⁶.
21. Odnosząc się do postulatu **zupełności systemu prawa**, mając na względzie praktyczną niemożliwość osiągnięcia całkowitej zupełności w systemie prawa, należy jednak zwrócić uwagę na kwestię zupełności materialnej oznaczającej, że dowolne zachowanie posiada swoją kwalifikację prawną oraz na kwestię zupełności proceduralnej, która oznacza, że kompetentny organ stosujący prawo powinien rozstrzygnąć każdą należycie wniesioną sprawę⁷.

⁴ Por. E. Skorczyńska, *Luka w prawie. Istota zjawiska oraz jego znaczenie dla prawa administracyjnego*, 2017.

⁵ Por. W. Lang, J. Wróblewski, S. Zawadzki, *Teoria państwa i prawa*, Warszawa 1979, s. 350.

⁶ Por. J. Wróblewski, *Zagadnienia teorii wykładni prawa ludowego*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1959, s. 253.

⁷ Por. W. Lang, J. Wróblewski, S. Zawadzki, *Teoria państwa i prawa*, Warszawa 1979, s. 366.

22. W kwestii niesprzeczności systemu prawa należy wskazać, że podstawowym założeniem powinno być, że przy analogicznym stanie faktycznym, po zastosowaniu odpowiednich przepisów prawa, podmiot uzyskuje niesprzeczne rozwiązanie.
23. W ocenie Skarżących, wyżej opisane cechy systemu prawa, w tym w szczególności zupełność, a także jednolitość aksjologiczna systemu prawa, nie zostały spełnione w zakresie w **jakim przepisy postępowania cywilnego nie regulują możliwości wznowienia prawomocnie zakończonego postępowania na podstawie orzeczenia organu międzynarodowego, podczas gdy taka możliwość została przewidziana zarówno przez przepisy postępowania karnego, jak i przez przepisy postępowania sądowoadministracyjnego.**
24. Zgodnie z art. 540 § 3 k.p.k. *postępowanie wznawia się na korzyść oskarżonego, gdy potrzeba taka wynika z rozstrzygnięcia organu międzynarodowego działającego na mocy umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską.* Natomiast zgodnie z art. 272 § 3 p.p.s.a. *można żądać wznowienia postępowania również w przypadku, gdy potrzeba taka wynika z rozstrzygnięcia organu międzynarodowego działającego na podstawie umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską.*
25. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 19 maja 2003 r. wypowiedział pogląd, że przedmiotem naruszenia zasady równego traktowania jest „*brak określonej regulacji – takiej samej, podobnej lub zbliżonej – w odniesieniu do pewnej kategorii podmiotów. To właśnie owo pominięcie ma charakter dyskryminujący i dopiero odpowiednia zmiana przepisów poszerzająca krąg podmiotów pozwala na wyeliminowanie nierównego traktowania w analizowanej sferze stosunków prawnych*”⁸. Właśnie taka sytuacja jest przedmiotem niniejszej skargi.
26. Uwzględniając powyższą analizę, nie ulega wątpliwości, że brak możliwości wznowienia postępowania cywilnego na podstawie orzeczenia organu międzynarodowego, stanowi lukę systemie prawa w postaci pominięcia prawodawczego i podlega badaniu zgodności z Konstytucją RP przez Trybunał Konstytucyjny. Szczególnie, że w przypadku braku zrealizowania zobowiązań konstytucyjnych Trybunał Konstytucyjny nie tylko może, ale wręcz powinien wskazywać orzeczniczo na pominięcia prawodawcze. W przeciwnym przypadku kateryczne zobowiązanie konstytucyjne bez skutecznej sankcji konstytucyjnej; staje się pustą i nieskuteczną deklaracją intencji ustrojodawcy konstytucyjnego⁹. Nie ulega wątpliwości, że na gruncie niniejszej sprawy prawodawca uregulował dostęp do wznowienia postępowania na podstawie orzeczenia organu międzynarodowego w sposób fragmentaryczny, z pominięciem podmiotów, które mogłyby się domagać takiego wznowienia na gruncie przepisów postępowania cywilnego. Takie zachowanie prawodawcy zasługuje na negatywną ocenę, zwłaszcza w świetle postulatu jednolitości aksjologicznej systemu prawa, gdzie w prawie polskim zasada równości podmiotów wobec prawa, a także prawo do sądu są jednymi z fundamentalnych praw gwarantowanych przepisami Konstytucji RP.

⁸ K 39/01, OTK ZU nr 5/2003, poz. 40.

⁹ Por. M. Grzybowski, *Zaniechanie prawodawcze w praktyce polskiego Trybunału Konstytucyjnego.*

II.1.2. Naruszenie zasady równości (art. 32) oraz prawa do sądu (art. 45 ust. 1)

27. Wyróżnia się dwa elementy równości wobec prawa: po pierwsze, "równość wobec prawa *sensu stricto*", oznaczającą nakaz równego traktowania przez władzę publiczną w procesie stosowania prawa, a po drugie, "równość w prawie" oznaczającą nakaz kształtowania treści prawa z uwzględnieniem zasady równości¹⁰.
28. W orzecznictwie TK przyjęto, że *"Równość w stanowieniu prawa oznacza nakaz kierowany do prawodawcy w procesie tworzenia norm prawnych generalnych i abstrakcyjnych dotyczący kształtowania w sposób jednakowy (podobny) sytuacji prawnej podmiotów, które uznaje się za podobne według kryteriów przyjętych przez prawodawcę. Równość w stanowieniu prawa oznacza zatem wyróżnianie poszczególnych klas (kategorii) podobnych podmiotów prawa w treści norm prawnych"*. Tak zauważono w wyr. TK z 14.12.2009 r. (K 55/07, OTK-A 2009, Nr 11, poz. 167), konstytucyjna zasada równości "z uwagi na swój gwarancyjny charakter nie wymaga pozbawienia określonych podmiotów uprawnień przyznanych zgodnie z Konstytucją, ale [wymaga] ustanowienia regulacji przyznającym te uprawnienia innym podmiotom podobnym". Zwrócono uwagę na fakt, że przyjęcie odmiennego stanowiska "podważałoby gwarancyjny charakter regulacji konstytucyjnych dotyczących wolności i praw człowieka i obywatela, przez pozbawienie określonych grup obywateli uprawnień przyznanych zgodnie z Konstytucją, a jednocześnie nie poprawiałoby w żaden sposób sytuacji osób pominiętych regulacją uznaną za niekonstytucyjną".
29. Przepis ten wyraża jednocześnie szczególnego rodzaju prawo podmiotowe, w postaci prawa do równego traktowania. Treścią tego prawa miałyby być uprawnienie do "bycia potraktowanym" w ten sam sposób, jak osoby znajdujące się w analogicznej (co do swoich istotnych elementów) sytuacji.
30. W związku z tym, że w orzecznictwie TK przyjęto, że zastosowanie zasady równości zazwyczaj nie jest możliwe samodzielnie, gdyż jest ona powiązana każdorazowo z jednym ze szczegółowych praw lub wolności konstytucyjnych, stanowiąc niejako "tło" dla jego zastosowania¹¹, na gruncie niniejszej sprawy należy wskazać, że naruszenie zasady równości ma miejsce w związku z naruszeniem prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP).
31. W ślad za poglądami doktryny w orzecznictwie konstytucyjnym utrwaliło się pojmowanie prawa do sądu jako trójelementowej konstrukcji, na którą składają się:
 - 1) prawo dostępu do sądu, tj. prawo uruchomienia postępowania przed sądem – organem o określonej charakterystyce (właściwym, niezależnym, bezstronnym i niezawisłym);
 - 2) prawo do odpowiedniego ukształtowania postępowania sądowego, zgodnie z wymaganiami sprawiedliwości i jawności (prawo do sprawiedliwego ukształtowania postępowania sądowego);

¹⁰ M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86*, Warszawa 2016.

¹¹ Por. postanowienie TK z 24.10.2001 r., SK 10/01, OTK 2001, Nr 7, poz. 225.

- 3) prawo do wyroku sądowego, tj. prawo do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia danej sprawy przez sąd¹².
32. Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej skargi należy podkreślić następujące okoliczności. Skarżący stali się ofiarą braku właściwej regulacji, która pozwoliłaby na realizację konstytucyjnej zasady równości w aspekcie podmiotowym oraz prawa do sądu w aspekcie prawa dostępu do sądu. Wydano orzeczenie TSUE (w sprawie Dziubak), korzystne dla Skarżących, a na gruncie prawa polskiego nie ma możliwości zmiany wydanego w sprawie skarżących orzeczenia mimo że:
- 1) obecnie sądy wydają wyroki zgodne z treścią orzeczenia TSUE ws. Dziubak;
 - 2) w systemie prawa polskiego nie ma realnej możliwości wznowienia procesu cywilnego na podstawie orzeczenia organu międzynarodowego;
 - 3) należy zwrócić uwagę na uchybienia, które miały miejsce w trakcie rozpatrywania sprawy Skarżących, a w szczególności na fakt, że sąd rozpatrujący sprawę nie zadał pytania prejudycjalnego, mimo że organy sądownicze, zgodnie z art. 4 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, który ustanawia zasadę lojalności, są zobowiązane do jak najlepszej implementacji prawa unijnego.
33. Przykład Skarżących prowadzi do konstatacji, że realizacja prawa do sądu zależna jest od jednostkowej interpretacji organu sądowniczego, nie ma natomiast odpowiednich rozwiązań legislacyjnych gwarantujących realizację ww. prawa. W chwili obecnej, Skarżący nie ma prawa do wznowienia niekorzystnie dla siebie zakończonych postępowania, które, gdyby rozstrzygano je rok później, zakończyłoby się pozytywnym dla Skarżących wynikiem.
34. W tym miejscu, na marginesie warto wskazać, jakie daleko idące konsekwencje analizowanego pominięcia prawodawczego, wystąpiły w przypadku Skarżących. Kredyt był zabezpieczony hipoteką na mieszkaniu. Na skutek braku możliwości spłaty kredytu przez Skarżących, mieszkanie zlicytowano, a tym samym Bank zrealizował swoje roszczenie. Co zaś doprowadziło do sytuacji, że Skarżący zostali pozbawieni miejsca zamieszkania. Prawdopodobnie, gdyby sprawa Skarżących była rozstrzygana po wydaniu przez TSUE wyroku ws. Dziubak, jej zakończenie kształtowałoby się w zupełnie odmienny sposób. Skarżący stali się zatem ofiarą braku odpowiednich regulacji. W tym kontekście należy zwrócić uwagę, że dochodzi także do naruszenia prawa własności oraz konstytucyjnego prawa do mieszkania, uregulowanego w art. 75 Konstytucji RP. *Adresatem art. 75 Konstytucji RP są władze publiczne. Nakaz ten skierowany jest przede wszystkim do ustawodawcy [...]. Obowiązek zapewnienia stosownej ochrony spoczywa jednak na każdym organie i instytucji, której właściwość obejmuje kwestie dotyczące zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych, a więc także na organach władzy wykonawczej i na sądach w procesie stosowania prawa*¹³.

¹² Por. Wyrok TK z: 9.6.1998 r., K 28/97, OTK 1998, Nr 4, poz. 50; 10.7.2000 r., SK 12/99, OTK 2000, Nr 5, poz. 143; stanowisko to zostało wielokrotnie powtórzone w późniejszym orzecznictwie.

¹³ zob. L. Garlicki, Artykuł 75, w: *Garlicki, Konstytucja*, t. 3, s. 5.

35. Należy także zaznaczyć, że związku z konsumenckim charakterem spornej umowy kredytu, wydanie rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie wiązało się z koniecznością zastosowania prawa unijnego, a zatem koniecznością przestrzegania zasad, na których oparta jest koegzystencja pomiędzy prawem krajowym a unijnym: zasady pierwszeństwa, zasady skuteczności oraz zasady efektywności prawa UE. Zasada skuteczności (*effet utile*) prawa UE jest immanentnie związana wyrażonym w art. 4 ust. 3 TUE obowiązkiem państw członkowskich podjęcia wszelkich środków właściwych w celu zapewnienia wykonania zobowiązań wynikających z Traktatów lub aktów instytucji Unii oraz z zasadą pierwszeństwa prawa UE. Zasada efektywności prawa UE, ujęta w art. 19 ust. 1 akapit 2 TUE, nakłada na państwa członkowskie obowiązek ustanowienia środków niezbędnych do zapewnienia skutecznej ochrony prawnej (sądowej) w dziedzinach objętych prawem Unii.
36. Konsument w ramach rozstrzygnięcia sądowego w niniejszej sprawie ma prawo otrzymać ochronę prawną, zarówno wynikająca z prawa UE (przede wszystkim Dyrektywy 93/13), której celem jest z jednej strony przywrócenie równowagi między stronami poprzez usunięcie nieuczciwego postanowienia z umowy, a z drugiej strony - długoterminowo - eliminacja stosowania nieuczciwych postanowień przez przedsiębiorców, jak i Konstytucji RP (art. 75 i 76); wedle prawa UE sąd krajowy ma zapewnić konsumentowi odpowiednio skuteczną ochronę. To może oznaczać konieczność działania z urzędu, mimo braku precyzyjnego sformułowania żądania, na podstawie przedstawionych faktów (*da mihi factum dabo tibi ius*).
37. Ponownie należy zaznaczyć, że rozstrzygana sprawa ma szczególne znaczenie w świetle Konstytucji. D dotyczy ona prawa do mieszkania, które doznaje szczególnej ochrony konstytucyjnej, co wynika z art. 75 ust. 1 Konstytucji (obowiązek władz publicznych prowadzenia polityki sprzyjającej zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych obywateli). Z kolei art. 76 Konstytucji wprowadza nakaz ochrony konsumentów przed działaniami zagrażającymi ich zdrowiu, prywatności i bezpieczeństwu oraz przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi. Skoro kredyt hipoteczny był przeznaczony na cele mieszkaniowe Skarżących, to kredytobiorca - konsument jest jednocześnie beneficjentem konstytucyjnego prawa do mieszkania. Ta okoliczność powinna mieć wpływ na kwestie interpretacji prawa w niniejszej sprawie. Zatem w wypadku kilku możliwości interpretacyjnych wynikających z wyboru różnych ścieżek wykładni należało dać pierwszeństwo tej, która realizuje pełniej cele konstytucyjne wskazane w art. 75 i 76 Ustawy Zasadniczej.
38. Brak możliwości wznowienia postępowania cywilnego, w przypadku wydania przez organ międzynarodowy orzeczenia, oznacza *de facto* pozbawienie Skarżącego wszystkich ww. uprawnień. Co więcej, gdyby do takiej sytuacji doszło na gruncie postępowania administracyjnego, podmiot uprawniony miałby wówczas możliwość obrony swoich praw. Co zaś niewątpliwie prowadzi do konstatacji, że naruszona została równość stron w związku z prawem do sądu.
39. Podsumowując niniejszy fragment należy podkreślić, że naruszeniem zasady równości stron w związku z prawem do sądu jest brak możliwości wznowienia postępowania cywilnego na podstawie orzeczenia organu międzynarodowego. Brak równości w dostępie to tego szczególnego środka

zaskarżenia przejawia się w tym, że dany podmiot miałby możliwość wznowienia postępowania z uwagi na wydanie przez organ międzynarodowy orzeczenia na gruncie przepisów postępowania karnego oraz postępowania sądownoadministracyjnego, nie miałby natomiast analogicznej możliwości na gruncie przepisów postępowania cywilnego. Nie ulega zatem wątpliwości, że brak stosownej regulacji w kodeksie postępowania cywilnego stanowi naruszenie konstytucyjnych praw i wolności w postaci zasady równości oraz prawa do sądu.

II.1.3. Obowiązek przestrzegania prawa unijnego

40. Na gruncie niniejszej sprawy szczególnie istotny jest obowiązek przestrzegania przez organy państw członkowskich prawa unijnego.
41. Możliwości wznowienia postępowania cywilnego na podstawie orzeczenia TSUE nie można analizować w oderwaniu od aktualnych poglądów doktryny i orzecznictwa. I tak z całą pewnością należy wskazać orzeczenie NSA z 16 października 2017 r. w sprawie o sygn. akt I FSP 1/17. W tym orzeczeniu zmierzono się z analogicznym zagadnieniem z tym że wystąpiło ono na gruncie procedury sądownoadministracyjnej.
42. W świetle powyższego, a także w celu zastosowania analogicznej jak we wskazanym orzeczeniu NSA argumentacji, należałoby wskazać na bliźniaczy charakter obu procedur, czego można dowieść posługując się komparatystyką przepisów zawartych w obu procedurach. I tak w procedurze cywilnej znajduje się przepis art. 177 § 1 pkt 3(1), który mówi o tym, że jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku postępowania toczącego się przed Trybunałem Konstytucyjnym albo Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej. W uzasadnieniu do projektu ustawy wprowadzającej niniejszy przepis wskazano, że „Wzorem projektowanego przepisu jest treść art. 124 § 1 pkt 5 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2015 r. poz. 1311), z tym zastrzeżeniem, że zawieszenie postępowania cywilnego będzie miało charakter fakultatywny”¹⁴.
43. W art. 272 § 3 p.p.s.a. *można żądać wznowienia postępowania również w przypadku, gdy potrzeba taka wynika z rozstrzygnięcia organu międzynarodowego działającego na podstawie umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską*. Koresponduje on z art. 9 Konstytucji RP. Zabrakło jednak analogicznego postanowienia w regulacjach odnoszących się do postępowania cywilnego, choć to przepisy postępowania sądownoadministracyjnego stanowiły wzór dla noweli postępowania cywilnego w tym zakresie.
44. Ponadto należy wskazać stanowisko TK w odniesieniu do luki w prawie, jaką jest brak regulacji pozwalającej na wznowienie postępowania cywilnego na skutek orzeczenia organu międzynarodowego. W Postanowieniu z dnia 7 sierpnia 2009 r w sprawie S 5/09 TK postanowił *zasygnalizować Sejmowi oraz Ministrowi Sprawiedliwości – dla zapewnienia spójności systemu*

¹⁴ Zob. uzasadnienie projektu ustawy z 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny, ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2015 r. poz. 1311.

prawnego Rzeczypospolitej Polskiej – potrzebę podjęcia inicjatywy ustawodawczej w celu sprecyzowania trybu rozpoznawania skarg o wznowienie postępowania, o których mowa w art. 401(1) KPC.

45. W dalszej części uzasadnienia ww. postanowienia czytamy, że konieczność zagwarantowania prawa do sądu właściwego oraz prawa do zaskarżania orzeczeń, konieczne wydaje się rozszerzenie zakresu przedmiotowego tego przepisu. Z konstytucyjnego punktu widzenia wątpliwości budzi też art. 401 pkt 2 k.p.c. w zakresie, w jakim nie przewiduje wznowienia postępowania na skutek stwierdzenia przez Europejski Trybunał Praw Człowieka naruszenia przez sąd Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm.). Ustawowe uregulowanie wznowienia w powyższej sytuacji jest konieczne ze względu na dyspozycję wynikającą z art. 9 Konstytucji.
46. Co prawda przywoływane postanowienie TK dotyczy możliwości wznowienia postępowania na podstawie orzeczenia wydanego przez ETPCz, jednak jest to konieczne – w kontekście rozumienia ogólnej zasady.
47. Odwołując się do fundamentalnych zasad obowiązywania prawa międzynarodowego w polskim system prawnym, jako kolejny argument przemawiający za słusznością możliwości wznowienia postępowania cywilnego na podstawie orzeczenia TS, można wskazać orzeczenie SN z dnia 10 listopada 2017 r., sygn. akt V CO 96/17, w którym stwierdzono, że *okoliczności stwierdzone w wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, uwzględniającym skargę indywidualną złożoną na podstawie art. 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, sporządzonej w Rzymie, dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284), ze względu na naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji, mogą stanowić podstawę wznowienia postępowania cywilnego z powodu nieważności, jeżeli mieszczą się w podstawie wznowienia przewidzianej w art. 401 KPC, wykładanym z uwzględnieniem orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.*
48. Takie kształtowanie się linii orzeczniczej w odniesieniu do rozstrzygnięć organów międzynarodowych jako podstawy wznowienia postępowania cywilnego, tym bardziej wskazuje na konieczność prounijnej wykładni w związku ze wznowieniem postępowania na podstawie orzeczenia TS.
49. W świetle powyższej argumentacji należy podkreślić, że na organach i sądach krajowych ciąży obowiązek podjęcia wszelkich działań mających na celu zapewnienie zgodności podejmowanych przez nie rozstrzygnięć z prawem unijnym. Oznacza to m.in. obowiązek niestosowania także takich środków proceduralnych, które osłabiałyby wywodzone z prawa unijnego zasady: skuteczności, jednolitości oraz pierwszeństwa prawa unijnego.
50. Po pierwsze, na obecnym etapie rozwoju prawa unijnego, powszechnie przyjmuje się, że z zasady pierwszeństwa prawa unijnego wynikają szczególne obowiązki nałożone na sądy krajowe oraz organy państwowe w zakresie zapewnienia skuteczności i pierwszeństwa prawa unijnego. Na sądach (a zwłaszcza na sądach ostatniej instancji) spoczywa obowiązek kontroli działań administracji publicznej w sposób umożliwiający wyeliminowanie rozstrzygnięć niezgodnych z prawem unijnym.

Z obowiązkiem tym korelują podejmowane przez polskiego ustawodawcę działania legislacyjne, które wprost wskazują na nakaz uwzględniania prawa unijnego przy podejmowaniu rozstrzygnięć.

51. Można stwierdzić, że Trybunał Sprawiedliwości wymaga odstąpienia od stosowania wszelkich przepisów proceduralnych przewidzianych w prawie krajowym, które powodują negatywne skutki dla realizacji obowiązków nałożonych na krajowe sądy działające jako "sądy unijne". Wymóg ten nie ma co prawda charakteru absolutnego, jednak w sytuacji, w której przepisy prawa krajowego wyraźnie przewidują wyjątek od zasady powagi rzeczy osądzonej, powyższa zasada znajdzie zastosowanie¹⁵. Innymi słowy, jeśli przepis prawa krajowego przewiduje taki środek, to powinno nastąpić wznowienie postępowania w analogicznej sytuacji wynikającej z prawa unijnego.
52. Nie bez znaczenia pozostaje fakt, że obowiązek zapewnienia skuteczności prawu unijnemu (w tym wypadku skuteczności orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości) jest skorelowany z przyznaniem jednostkom prawa do skutecznego środka prawnego gwarantującego zapewnienie wykonania takiego obowiązku w prawie krajowym.
53. Wobec tego należy ponownie poruszyć kwestię autonomii proceduralnej państw członkowskich, które zachowują pewien zakres swobody w kształtowaniu modelu kontroli sądowej rozstrzygnięć organów krajowych. Procedury te, służąc wykonaniu prawa UE, muszą respektować wymóg efektywności tego wykonania. Granicą autonomii państw w zakresie regulacji procedur jest ich efektywność¹⁶. Dlatego też rozważania na temat zasady autonomii proceduralnej należy prowadzić w świetle „meta-zasady”, tj. zasady efektywności, z której wywodzi się także ogólna zasada prawa UE kierowana przede wszystkim do sądów krajowych, czyli zasada skutecznej ochrony prawnej (sądowej). Jak uznaje Trybunał Sprawiedliwości, skuteczna ochrona prawna stanowi ogólną zasadę prawa Unii Europejskiej, wynikającą ze wspólnej tradycji konstytucyjnej państw członkowskich oraz z art. 6 i 13 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności¹⁷.
54. Państwa członkowskie są zatem zobowiązane do zagwarantowania w prawie wewnętrznym takiego systemu ochrony prawnej, który zapewni efektywność prawa UE. Zatem obowiązkiem państwa członkowskiego jest takie ukształtowanie przepisów krajowych, które umożliwią zastosowanie rozstrzygnięć organów UE. A w przypadku braku odpowiednich regulacji taki obowiązek spoczywa na organach i sądach krajowych stosujących prawo unijne.
55. Na gruncie prawa cywilnego brak uregulowań, co prowadzi do konkluzji, że ciężar zapewnienia poszanowania prawa unijnego zostaje w niniejszej sytuacji przeniesiony na sądy państwa członkowskiego. Ponieważ stoją one na straży praw przysługujących podmiotom indywidualnym,

¹⁵ Zob. opinia Rzecznika Generalnego z 23 kwietnia 2015 r. w sprawie Tarsia, C- 69/14, ECLI:EU:C:2015:269, pkt. 21.

¹⁶ A. Wróbel, Autonomia proceduralna państw członkowskich. Zasada efektywności i zasada efektywnej ochrony sądowej w prawie Unii Europejskiej, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny, z. 1 z 2005 r., s. 45; N. Póltorak, Ochrona uprawnień wynikających z prawa Unii Europejskiej w postępowaniach krajowych, Warszawa 2010 r., s. 74.

¹⁷ Zob. np. wyroki TS: z dnia 15 maja 1986 r. w sprawie Johnston, 222/84, ECLI:EU:C:1986:206, pkt 18 i 19; z dnia 15 października 1987 r. w sprawie Heylens i in., 222/86.

spoczywa na nich zadanie zapewnienia efektywnej ochrony praw jednostki¹⁸. Jako organy niezależne i podlegające tylko przepisom prawa, w tym prawa unijnego, to właśnie sądy są gwarantem realnego poszanowania prawa unijnego w państwie członkowskim i zapewnienia temu prawu maksymalnej skuteczności¹⁹.

56. Zgodnie z art. 19 Traktatu o Unii Europejskiej „Państwa Członkowskie ustanawiają środki niezbędne do zapewnienia skutecznej ochrony prawnej w dziedzinach objętych prawem Unii”. Fundamentem, na którym zasadzają się mechanizmy skutecznej ochrony prawnej jednostki, jest obecnie szeroko rozumiane jej prawo do sądu. Zostało ono uznane w normatywnym porządku unijnym za prawo podstawowe, znajdujące umocowanie w Karcie Praw Podstawowych, która wraz z wejściem w życie traktatu lizbońskiego Karta zyskała moc prawną równą traktatom. Gwarancje w niej określone mogą być przywoływane autonomicznie²⁰.
57. Prawo do skutecznego środka ochrony i dostępu do wymiaru sprawiedliwości, gwarantowane art. 47 Karty praw podstawowych, znajduje też bezpośrednie umocowanie w art. 45 Konstytucji RP. W uzasadnieniu postanowienia inicjującego postępowanie uchwałodawcze zwraca się uwagę *na* fakt, że dominujące w orzecznictwie sądowym stanowisko, niedostrzegające w wyrokach interpretacyjnych TSUE *podstawy wznowienia postępowania*, może być nie do pogodzenia z koniecznością respektowania zasady efektywności prawa unijnego.
58. Zgodnie z art. 52 KPP adresatami zasady skutecznej ochrony sądowej oraz prawa dostępu do sądu są organy państw członkowskich w zakresie, w jakim stosują prawo UE. Pojęcie „stosowanie prawa UE” powinno być interpretowane szeroko, jako odnoszące się zarówno do sfery stanowienia, jak i stricte stosowania prawa. Z kolei to ostatnie jest rozumiane zarówno jako stosowanie prawa krajowego będącego bezpośrednią transpozycją prawa UE, jak i podlegającego stosowaniu równoległe z prawem UE. Wobec powyższych uwag należy stwierdzić, że bezpośrednimi adresatami obowiązku wynikającego z zasady skutecznej ochrony sądowej i prawa do sądu są równocześnie krajowe organy władzy ustawodawczej, wykonawczej (w zakresie, w jakim sprawują nadzór administracyjny czy też organizacyjny nad sądownictwem), jak i krajowe organy wymiaru sprawiedliwości²¹.

¹⁸ Zob. np. A. Wróbel, *Stosowanie Prawa Unii Europejskiej...*, s. 317 – 318; P. Mathijsen, *A guide to European Union law*, London 1999, s. 54; a także wyroki TS: z dnia 10 kwietnia 1984 r. w sprawie: Von Colson i Kamann, 14/83, ECLI:EU:C:1984:153; wyrok TS z 19 czerwca 1990 r. Factortame, C-213/89, ECLI:EU:C:1990:257.

¹⁹ A. Wróbel, *Stosowanie Prawa Unii Europejskiej...*, s.54.

²⁰ Por. B. Banaszak, *Zalety i wady Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej*, *Przegląd Sejmowy* 2008, nr 2, s. 17 i n.; A. Wyrozumska, *Znaczenie prawne zmiany statusu Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej w Traktacie lizbońskim oraz Protokołu polsko-brytyjskiego*, *Przegląd Sejmowy*, 2008, nr 2, s. 25 i n.

²¹ Por. K. Kowalik-Bańczyk, *Komentarz do Tytułu VI KPP [w:] Karta...*, s. 1166 – 1167. W przedmiocie odpowiedzi na pytanie, czy adresatem tego standardu jest również TS, zob. N. Półtorak, *Kto jest związany zasadą efektywnej ochrony prawnej – Uwagi na tle orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości w sprawie Unión de Pequeños Agricultores*, „*Kwartalnik Prawa Publicznego*” 2002, z. 3, s. 187 i nast.).

II.1.4. Podsumowanie

59. Brak przedmiotowej regulacji prowadzi do kuriozalnej sytuacji, w której podmiot nie ma pewności co do rozstrzygnięcia podjętego przez sąd. Mając na uwadze obowiązujące przepisy prawa unijnego, które zobowiązują organy państw członkowskich do działania w taki sposób, żeby jak najefektywniej zrealizować postanowienia prawa unijnego, prowadzi to do sytuacji, w której sąd cechujący się prounijną wykładnią i wydający orzeczenia zgodnie z zasadami równoważności i skuteczności prawa unijnego zdecyduje o wznowieniu postępowania cywilnego na podstawie orzeczenia.
60. Przepisy procedury cywilnej dotyczące środków zaskarżenia, mające zapewnić ochronę uprawnień wywodzonych przez podmioty z prawa UE, są mniej korzystne niż przepisy przewidziane dla ochrony uprawnień wywodzonych z prawa krajowego. Dopuszczalność wznowienia postępowania na skutek orzeczenia TK, w świetle unijnej zasady równoważności, powinna prowadzić do dopuszczalności wznowienia postępowania cywilnego na skutek wyroku TSUE.
61. Co więcej, bez znaczenia są rozważania dotyczące analizy możliwości skutecznego sięgnięcia wprost do wyroku wstępnego Trybunału Sprawiedliwości w okolicznościach, gdy prejudykat nie został wydany w związku ze sprawą skarżącego, czyli inaczej mówiąc, bezpośrednio jego nie dotyczył, gdyż z takimi rozważaniami można się było spotkać w przypadku wznowienia postępowania sądownoadministracyjnego. W przypadku postępowania cywilnego, podmioty w ogóle nie mają możliwości wznowienia postępowania. W ocenie Skarżących taki stan rzeczy narusza ich konstytucyjne prawa i wolności.

II.2. Niekonstytucyjność art. 394¹ k.p.c. w zakresie w jakim nie reguluje możliwości zaskarżenia postanowienia o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania

II.2.1. Brak możliwości zaskarżenia postanowienia o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania jako pominięcie prawodawcze

62. Szczegółowa analiza zagadnienia kontroli konstytucyjności przez Trybunał Konstytucyjny pominięcia prawodawczego została przedstawiona w akapitach 15 – 16 oraz 18 -22. W całości znajduje ona zastosowanie niniejszej części skargi w zakresie w jakim dotyczy ona braku możliwości zaskarżenia postanowienia o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania na podstawie przepisów kodeksu postępowania cywilnego. Skarżący wskazuje, że analiza przeprowadzona w akapitach 15-16 w pełni uzasadnia możliwości wniesienia skargi konstytucyjnej we wskazanym w pkt. II.2. zakresie.
63. Przede wszystkim należy zaznaczyć, że do 7 listopada 2019 r. tj. do dnia wejścia w życie nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego, możliwość zaskarżania postanowień odrzucających skargi o wznowienie postępowania była statuowana przez uchylony ww. nowelizacją art. 394² § 2. Można wskazać wiele orzeczeń Sądu Najwyższego, które zapadły na skutek kontroli instancyjnej orzeczeń dotyczących wznowienia postępowania, a których podstawą był właśnie art. 394² § 2 k.p.c. Obecnie brak odpowiedniej regulacji nie tylko pozbawił Skarżących możliwości skutecznego zaskarżenia wydanego w ich sprawie postanowienia odrzucającego skargę o wznowienie postępowania, ale także

uniemożliwia kontrolę instancyjną jakiegokolwiek postanowienia wydanego na skutek wniesienia skargi o wznowienie postępowania.

64. Opisana wyżej sytuacja nie powinna mieć miejsca, przede wszystkim ze względu na charakter postępowania wszczętego na skutek wniesienia skargi o wznowienie postępowania. Znaczna część doktryny stoi na stanowisku, że skarga o wznowienie postępowania wszczyna nowe postępowanie, a nie jest kontynuacją postępowania, którego dotyczy. W dalszej kolejności należałoby wskazać, że skoro skarga o wznowienie postępowania wszczyna nowe postępowanie, to na orzeczenie wydane na skutek takiej skargi powinien przysługiwać środek zaskarżenia analogiczny do apelacji.
65. Nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego, która weszła w życie dnia 7 listopada 2019 r. uchyliła przepis art. 394¹ § 2 k.p.c., **na podstawie którego dotychczas zaskarżalne były postanowienia o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania**. Ustawodawca uchylając ww. przepis, nie wprowadził analogicznego rozwiązania, które pozwoliłoby na realizację prawa do zaskarżania orzeczeń organów oraz dwuinstancyjnego postępowania sądowego zagwarantowanego w art. 78 oraz art. 176 Konstytucji RP. Z całą pewnością należy skrytykować wprowadzone rozwiązanie, które w konsekwencji doprowadziło do powstania luki w prawie.
66. Powyższe zasługuje na szczególną uwagę przede wszystkim ze względu na fakt, że Sąd Najwyższy wielokrotnie wypowiadał się na temat zaskarżalności postanowień o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania, wskazując że na takie postanowienie nie przysługuje skarga kasacyjna, *albowiem nie należy ono do żadnej z przewidzianych w art. 519¹ § 1 k.p.c. kategorii orzeczeń (por.m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2016 r., I CZ 59/16, nie publ., z dnia 29 stycznia 2013 r., II CSK 465/12, nie publ., z dnia 11 kwietnia 2012 r., III CSK 57/12, nie publ., z dnia 15 października 2001 r., V CKN 357/01, OSNC 2002, nr 7-8, poz. 92, z dnia 28 czerwca 2001 r., I CZ 94/01, OSNC 2002, Nr 3, poz. 34, i z dnia 2 lipca 2002 r., I PZ 47/02, OSNAPiUS 2004, Nr 9, poz. 159). Wyjaśniono również, że odrzucenie skargi o wznowienie nie może być traktowane jak odrzucenie wniosku o wszczęcie postępowania nieprocesowego, ponieważ są to odrębne żądania; wniosek inicjuje postępowanie nieprocesowe, skarga o wznowienie postępowania ma natomiast charakter szczególnego środka zaskarżenia. W takiej sytuacji - nie ma podstaw do zastosowania w drodze analogii art. 519¹ § 1 k.p.c., ponieważ nie występuje luka w prawie (por.m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2016 r., I CZ 59/16, nie publ., z dnia 11 kwietnia 2012 r., III CSK 57/12, nie publ., i z dnia 15 października 2001 r., V CKN 357/01, OSNC 2002, nr 7-8, poz. 92).*
67. Jednocześnie w orzecznictwie panował utrwalony pogląd na temat zaskarżalności postanowienia w przedmiocie odrzucenia skargi o wznowienie postępowania i tak wskazano, że **w przypadku, gdy postanowienie o odrzuceniu skargi wydał sąd pierwszej instancji, będzie ono zaskarżalne zażaleniem, natomiast jeżeli - sąd drugiej instancji, jego postanowienie zaskarżalne jest - przy spełnieniu warunków z art. 394¹ § 2 k.p.c. - zażaleniem do Sądu Najwyższego²².**

²² Postanowienie SN z dnia 24 kwietnia 2018 r., sygn. V CZ 22/18, opubl. LEX nr 2488962.

68. Ustawodawca przewidział inny model zaskarżenia zażaleniem postanowienia o odrzuceniu skargi w zależności od tego: czy została ona wniesiona w związku z orzeczeniem zapadłym w pierwszej instancji, czy też podniesiono w niej nieważność postępowania w drugiej lub jednocześnie pierwszej i drugiej instancji. W pierwszym wypadku do zażalenia na postanowienie o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania zastosowanie znajdzie art. 394 k.p.c. Natomiast w przypadku, gdy skargę o wznowienie postępowania odrzuci sąd drugiej instancji, jego postanowienie będzie zaskarżalne jedynie na podstawie art. 394¹ § 2 k.p.c.
69. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego, zaskarżony przepis ma na celu stworzenie mechanizmu, w ramach którego Sąd Najwyższy nie tyle rozpoznaje sprawę, ile kontroluje sąd drugiej instancji, czy wydanym postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie nie narusza prawa, a w razie stwierdzenia takiego naruszenia, z reguły "kasuje" takie postanowienie.
70. Zażalenie przysługujące na podstawie art. 394¹ § 2 k.p.c. odnosi się zatem do sytuacji wyjątkowej, w której zwykły środek odwoławczy może inicjować kontrolę orzeczeń wydanych w drugiej instancji. Zważywszy na autonomiczny i szczególny status ustrojowy Sądu Najwyższego należy uznać, że jest on w omawianej sytuacji procesowym sądem zażaleniowym w ściśle określonym zakresie, przy czym w każdym ustawowo przewidzianym wypadku rozpatruje wyłącznie zażalenia na postanowienia sądu drugiej instancji, sam zaś nigdy nie jest - poza wyjątkiem przewidzianym w art. 390 § 1 k.p.c. sądem drugiej instancji.
71. Art. 394¹ § 2 k.p.c. stanowi element szeroko rozumianego dostępu do Sądu Najwyższego w postępowaniu cywilnym, który wykracza poza gwarantowaną przez konstytucję dwuinstancyjność sądownictwa powszechnego. Rozpoznając zażalenie na postanowienie sądu drugiej instancji o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania, Sąd Najwyższy działa przede wszystkim w oparciu o odpowiednio stosowane reguły postępowania inicjowanego skargą kasacyjną. Zgodnie zaś z utrwalonym w orzecznictwie konstytucyjnym stanowiskiem przepisy procesowe nie muszą zapewniać stronom prawa do rozpatrzenia każdej sprawy przez Sąd Najwyższy²³.
72. Uchylenie ww. przepisu doprowadziło do powstania luki w prawie poprzez brak podstawy prawnej do zaskarżenia postanowienia o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania, które wydał sąd II instancji, podczas gdy możliwość takiego zaskarżenia nie była dotychczas kwestionowana w doktrynie i orzecznictwie. Ponadto należy wskazać, że analizowana sytuacja zdaje się być wręcz niezamierzonym skutkiem nowelizacji postępowania cywilnego. W uzasadnieniu do projektu ustawy kodeks postępowania cywilnego czytamy, że „*W związku ze zmianą zasad uzasadniania postanowień termin do wniesienia zażalenia należy ujednoczyć na tydzień od doręczenia postanowienia z uzasadnieniem, a jako wyjątek przewidzieć sytuację, gdy sąd odstąpił od uzasadnienia zaskarżonego postanowienia po myśli proj. art. 357 § 6 k.p.c. Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 394 § 2 k.p.c. Ten sam model należy zastosować w postępowaniu odwoławczym – ograniczając, tak jak do tej pory,*

²³ Wyrok TK z dnia 12 stycznia 2010 r., SK 2/09.

katalog postanowień podlegających zaskarżeniu, który należy uzupełnić o postanowienie o odrzuceniu apelacji. Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 394² k.p.c. W wyniku tej zmiany art. 394¹ § 2 k.p.c. staje się zbędny i podlega uchyleniu.²⁴

II.2.2. Naruszenie art. 32 w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP

73. Z konstytucyjnej zasady równości wynika nakaz jednakowego traktowania przez władze publiczne podmiotów prawa w obrębie określonej klasy (kategorii). Wszystkie podmioty prawa charakteryzujące się w równym stopniu daną cechą istotną (relewantną) powinny być traktowane równo, a więc według jednakowej miary, bez różnicowań zarówno dyskryminujących, jak faworyzujących. Takie właśnie rozumienie zasady równości wielokrotnie pojawiało się w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, co wskazuje, że istnieje utrwalone pojęcie tejże zasady. Wskazywał na to Trybunał Konstytucyjny między innymi w wyroku z 18 stycznia 2000 r. (K 17/99).
74. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, jeżeli ustawodawca różnicuje podmioty prawa, które charakteryzują się wspólną cechą istotną, to wprowadza odstępstwo od zasady równości. Odstępstwo takie nie oznacza jeszcze naruszenia zasady równości, ale tylko wówczas, jeżeli:
- 1) kryterium różnicowania ma charakter relewantny, a więc pozostaje w racjonalnym związku z celem i treścią danej regulacji;
 - 2) waga interesu, któremu różnicowanie ma służyć, pozostaje w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostaną naruszone w wyniku wprowadzonego różnicowania;
 - 3) kryterium różnicowania pozostaje w związku z innymi wartościami, zasadami, czy normami konstytucyjnymi, uzasadniającymi odmienne traktowanie podmiotów podobnych.
75. W wyroku z dnia 12 września 2000 r. (K 1/00) Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że wszelkie odstępstwa od nakazu równego traktowania podmiotów podobnych muszą zawsze znajdować podstawę w odpowiednio przekonujących argumentach²⁵.
76. W ocenie Skarżących nie istnieje natomiast żaden interes, ani też inne wartości, czy zasady, które uzasadniałyby wprowadzenie tego rodzaju różnicowań w odniesieniu do możliwości zaskarżania postanowień.
77. Na gruncie niniejszej sprawy należy wskazać, że naruszenie zasady równości ma miejsce w związku z naruszeniem prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP).
78. W ślad za poglądami doktryny w orzecznictwie konstytucyjnym utrwaliło się pojmowanie prawa do sądu jako trójelementowej konstrukcji, na którą składają się:
- 1) prawo dostępu do sądu, tj. prawo uruchomienia postępowania przed sądem – organem o określonej charakterystyce (właściwym, niezależnym, bezstronnym i niezawisłym);

²⁴ Por. uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw.

²⁵ Por. Pismo procesowe Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 9 maja 2007 r., w sprawie o sygn. SK 3/07.

- 2) prawo do odpowiedniego ukształtowania postępowania sądowego, zgodnie z wymaganiami sprawiedliwości i jawności (prawo do sprawiedliwego ukształtowania postępowania sądowego);
 - 3) prawo do wyroku sądowego, tj. prawo do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia danej sprawy przez sąd²⁶.
79. W ocenie Skarżących, brak możliwości zażalenia postanowienia o odrzuceniu skargi konstytucyjnej stanowi naruszenie zasady równości w związku z naruszeniem prawa do sądu w postaci prawa do odpowiedniego ukształtowania postępowania sądowego.
80. Ponownie należy zaznaczyć, że zgodnie z treścią uzasadnienia projektu ustawy nowelizującej kodeks postępowania cywilnego, w odniesieniu do uchylecia art. 394¹ § 2 wskazano, że *wprowadzona zostaje zasada rozpoznawania spraw incydentalnych przez sąd tej samej instancji – z wyjątkiem dla orzeczeń w taki czy inny sposób kończących postępowanie lub przerywających bieg postępowania w danym sądzie. Pozwoli to wyraźnie rozgraniczyć kompetencje sądu pierwszej i drugiej instancji, temu drugiemu pozostawiając merytoryczną kontrolę wyniku postępowania sądowego i odciążając go od rozstrzygania kwestii drobnych. Jednocześnie rozszerzenie „zażalenia poziomego” obniża koszty postępowania (przekazywanie akt sądowych) oraz redukuje trudności organizacyjne. Co ważne, proponowane zmiany opierają się na rozszerzeniu już istniejącej instytucji „zażalenia poziomego”. Nie jest więc to zmiana rewolucyjna, a ewolucyjna. „Zażalenie poziome” jest instytucją stosowaną, okreptą i nie sprawia kłopotów orzeczniczych. Wydaje się więc zasadne by rozszerzyć zakres jego stosowania w sądach. [...] Ten sam model należy zastosować w postępowaniu odwoławczym – ograniczając, tak jak do tej pory, katalog postanowień podlegających zaskarżeniu, który należy uzupełnić o postanowienie o odrzuceniu apelacji. **Odpowiednią regulację zawiera proj. art. 394². W wyniku tej zmiany art. 394¹ § 2 staje się zbędny i podlega uchyleciu [...]**²⁷.*
81. Z powyższym uzasadnieniem, mając na uwadze rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego, które zapadło w sprawie zażalenia Skarżących na postanowienie o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania, tj. odrzucenie ww. zażalenia z uwagi na uchylenie art. 394¹ § 2 k.p.c., nie sposób się zgodzić. Można wręcz odnieść wrażenie, że ustawodawca nie przewidział kompleksowych konsekwencji uchylenia ww. przepisu, a tym samym doprowadził do sytuacji, w której jednostka nie posiada możliwości zaskarżenia orzeczenia sądu, które było *de facto* pierwszym orzeczeniem w sprawie.

II.2.3. Naruszenie prawa do zaskarżania orzeczeń (art. 78) oraz zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego (art. 176 ust. 1)

82. Trybunał Konstytucyjny podkreśla w swoim orzecznictwie, iż ograniczenie możliwości rozpatrywania sprawy tylko do jednej instancji z oczywistych względów sprzyja pomyłkom i arbitralności, a w

²⁶ Por. Wyrok TK z: 9.6.1998 r., K 28/97, OTK 1998, Nr 4, poz. 50; 10.7.2000 r., SK 12/99, OTK 2000, Nr 5, poz. 143; stanowisko to zostało wielokrotnie powtórzone w późniejszym orzecznictwie.

²⁷ Por. uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, s. 86 i 87.

konsekwencji prowadzi do pozostawania w obrocie prawnym orzeczeń nie tylko formalnie wadliwych, ale i naruszających prawa obywateli. Ustawa powinna regulować w określony sposób postępowanie, tak aby zachowany był wymóg "określoności". Należy przez to rozumieć taką budowę przepisów, aby były zrozumiałe dla jednostki, odpowiednio precyzyjne i zapewniały odpowiedni stopień związania decyzji organów państwa. Szczególnie przepisy dotyczące postępowania sądowego muszą w sposób jasny i czytelny określać prawa stron oraz możliwość zaskarżenia rozstrzygnięć sądowych²⁸.

83. Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem TK gwarancja ustanowiona w art. 78 Konstytucji RP służy zapobieganiu pomyłkom i arbitralności w I instancji²⁹. Formuła ta koresponduje z dorobkiem procesualistyki, w której zauważa się, że mechanizm instancyjny realizuje przede wszystkim funkcję kontrolną (korekcyjną), pozwalającą na korygowanie rozstrzygnięć błędnych przez ich uchylenie lub zmianę. W tym sensie art. 78, kreując gwarancję procesową, wzmacnia sądową ochronę materialnych gwarancji konstytucyjnych przez zwiększenie prawdopodobieństwa ich prawidłowej realizacji w postępowaniach przed organami państwa. Sprzyja on także realizacji prawa do sądu przez to, że nakłada na ustawodawcę obowiązek powołania do życia unormowań, które umożliwiają wyeliminowanie uchybień popełnionych przez sąd I instancji. Przyczynia się w ten sposób do podwyższenia standardu rzetelności postępowania przed organami państwa.
84. Powyższy aspekt jest szeroko akcentowany w judykaturze TK, w której zauważa się, że konstytucyjne prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji stanowi istotny czynnik urzeczywistniania sprawiedliwości proceduralnej³⁰.
85. Art. 78 Konstytucji winien być interpretowany na gruncie wykładni systemowej Konstytucji³¹. W związku z tym w wypadku postępowania sądowego należy go ściśle wiązać z treścią art. 176 ust. 1 Konstytucji. Wyjątki od zasady zaskarżalności orzeczeń lub decyzji pierwszoinstancyjnych, dopuszczalne na gruncie art. 78 zdanie drugie Konstytucji, nie mogą prowadzić do naruszenia normy wynikającej z art. 176 ust. 1 Konstytucji, ustanawiającej co najmniej dwuinstancyjne postępowanie sądowe i nieprzewidującej w tym zakresie żadnych odstępstw³².
86. Artykuł 176 ust. 1 Konstytucji, odnoszący się do postępowania sądowego, stanowi, że „*postępowanie sądowe jest co najmniej dwuinstancyjne*”. Wyrażona przez ten przepis zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego jest jednym z istotnych elementów treści prawa do sądu. Ustrojodawca nie przewidział żadnych odstępstw od powyższej zasady. W związku z tym dopuszczalność ustanowienia wyjątków od zasady zaskarżania orzeczeń wydanych w pierwszej instancji, przewidziana w art. 78

²⁸ Wyrok TK z dnia 19 lutego 2003 r., P 11/02, OTK-A 2003, nr 2, poz. 12.

²⁹ Por. wyr. TK z: 11.5.2004 r., K 4/03, OTK-A 2004, Nr 5, poz. 41; 20.5.2008 r., P 18/07, OTK-A 2008, Nr 4, poz. 61; 8.4.2014 r., SK 22/11, OTK-A 2014, Nr 4, poz. 37

³⁰ Por. M. Safjan, L. Bosek (red.), Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86, Warszawa 2016.

³¹ por. wyroki TK z: 13 czerwca 2006 r., sygn. SK 54/04 i 30 października 2012 r., sygn. SK 20/11.

³² por. wyrok TK z 5 lipca 2005 r., sygn. SK 26/04.

Konstytucji, nie dotyczy postępowań sądowych, bowiem art. 176 ust. 1 Konstytucji stanowi *lex specialis* względem art. 78 Konstytucji³³.

87. W odróżnieniu od bardziej ogólnego art. 78 Konstytucji, który odnosi się do różnego typu postępowań przed organami władzy publicznej, unormowanie art. 176 ust. 1 Konstytucji nie zawiera zwrotu „wyjątki od tej zasady określa ustawa”³⁴. Z zakresu gwarancji wyrażonej w art. 176 ust. 1 Konstytucji nie zostało wyłączone orzekanie w związku ze skargą o wznowienie postępowania. W ocenie Skarżących brak możliwości wniesienia środka zaskarżenia od orzeczenia w sprawie odrzucenia skargi o wznowienie postępowania wydanego po raz pierwszy przez sąd działający w danej sprawie jako sąd I instancji (mimo że jest to sąd apelacyjny) nie spełnia tym samym warunków usprawiedliwionego odstępstwa od zasady równości.
88. W konsekwencji należy uznać, że każdorazowo, orzeczenie wydane przez organ w pierwszej instancji, zgodnie z treścią art. 176 ust. 1 Konstytucji RP, powinno podlegać kontroli instancyjnej. **A taka regulacja nie jest zapewniona w odniesieniu do postanowienia o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania, na które, w związku z nowelizacją postępowania cywilnego i uchynieniem art. 394¹§2 k.p.c., nie przysługuje żaden zwyczajny środek zaskarżenia, co w ocenie Skarżących prowadzi do naruszenia art. 78 w zw. z art. 176 ust. 1 Konstytucji RP.**

II.2.4. Podsumowanie

Podsumowując powyższe rozważania należy wskazać, że argumentacja podnoszona przez Skarżących w pełni uzasadnia naruszenia Konstytucji wskazane w *petitum* niniejszej skargi.

III. Kwestie formalne

Wyczerpanie toku instancji

89. Jednym z wymogów wniesienia skargi konstytucyjnej, jest wyczerpanie drogi prawnej, przez co należy rozumieć, brak możliwości zaskarżenia orzeczenia będącego przedmiotem skargi. Reguła ta ma na celu wyłączenie z kontroli przez Trybunał Konstytucyjny orzeczeń sądowych, które mogą zostać zmienione w wyniku zaskarżenia. Zatem sąd drugiej instancji, czy też odpowiednio Sąd Najwyższy, może zmienić orzeczenie w ten sposób, że nie będzie stanowiło ono naruszenia praw i wolności strony.
90. W przedmiotowej sprawie Skarżący dochowali wszelkich czynności zmierzających do wydania ostatecznego postanowienia w sprawie. Postanowienie będące podstawą do złożenia niniejszej skargi, jest postanowieniem orzekającym co do skargi o wznowienie postępowania i jest postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie, a co za tym idzie w postanowieniu rozstrzygającym również co do istoty sprawy. Skarżący podjęli próbę zaskarżenia postanowienia

³³ por. wyroki TK z: 5 lipca 2005 r., sygn. SK 26/04; 27 marca 2007 r., sygn. SK 3/05 i 12 stycznia 2010 r., sygn. SK 2/09, OTK ZU nr 1/A/2010, poz. 1.

³⁴ Por. Wyrok TK z dnia 9 lutego 2010 r. Sygn. akt SK 10/09.

zażaleniem, jednak zostało ono odrzucone z uwagi na uchylenie art. 394¹ § 2 k.p.c., owo postanowienie jest kolejną podstawą do złożenia niniejszej skargi. W postanowieniu z maja 2020 r. Sąd Apelacyjny we W odrzucił skargę o wznowienie postępowania z uwagi na brak ustawowej podstawy wznowienia, która przewidywałaby takową możliwość na podstawie orzeczenia wydanego przez organ międzynarodowy. W przedmiotowej sprawie Skarżący wnieśli zażalenie, które zostało odrzucone postanowieniem Sądu Apelacyjnego we W z czerwca 2020 r. z uwagi na uchylenie art. 394² § 2 k.p.c., na podstawie którego dotychczas istniała możliwość zażalenia postanowienia o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania cywilnego.

91. Wobec powyższego należy uznać, że Skarżący spełnili wymóg wyczerpania drogi prawnej w postaci wniesienia zwyczajnych środków zaskarżenia i w związku z tym wniosek sformułowany w petitum jest zasadny.

Zachowanie terminu

92. Postanowienie Sądu Apelacyjnego we W z maja 2020 r. w sprawie odrzucenia skargi o wznowienie postępowania zostało doręczone pełnomocnikowi Skarżących w dniu 27 maja 2020 r. Mając na uwadze trzymiesięczny termin do wniesienia skargi konstytucyjnej, upływa on z dniem 27 sierpnia 2020 r. Stąd termin do wniesienia skargi konstytucyjnej został zachowany.

IV. Podsumowanie

93. Skarżący w niniejszej skardze zarzucają:
- 1) art. 403 k.p.c. niezgodność z art. 32 w zw. z art. 45 Konstytucji RP w zakresie w jakim regulacja ustawowa nie przewiduje możliwości wznowienia postępowania cywilnego na podstawie orzeczenia organu międzynarodowego;
 - 2) art. 394¹ k.p.c. niezgodność z art. 32 w zw. z art. 45 Konstytucji RP oraz z art. 78 w zw. z art. 176 ust. 1 Konstytucji RP w zakresie w jakim regulacja ustawowa nie przewiduje możliwości zaskarżenia postanowienia o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania.
94. Istotą niniejszej skargi jest wskazanie, że:
- 1) obecne regulacje zawarte w kodeksie postępowania cywilnego nie gwarantują możliwości wznowienia prawomocnie zakończonego postępowania na podstawie orzeczenia organu międzynarodowego, a w ocenie Skarżących taka sytuacja stanowi naruszenie zasady równości oraz prawa do sądu, ponieważ w analogicznej sytuacji, w przypadku wydania orzeczenia przez organ międzynarodowy, możliwość wznowienia postępowania funkcjonuje zarówno w procedurze karnej jak i sądownoadministracyjnej;
 - 2) obecne regulacje, na skutek nowelizacji postępowania cywilnego, która weszła w życie 7 listopada 2019 r., nie zawierają przepisu, który pozwalałby na zaskarżenie postanowienia o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania, wydanego po raz pierwszy przez sąd II instancji, a w ocenie Skarżących taka sytuacja jest naruszeniem zasady równości w związku z prawem do sądu, a także naruszeniem zasady dwuinstancyjności.

95. Nie ulega wątpliwości, że **naruszeniem zasady równości stron w związku z prawem do sądu jest brak możliwości wznowienia postępowania cywilnego na podstawie orzeczenia organu międzynarodowego**. Brak równości w dostępie to tego szczególnego środka zaskarżenia przejawia się w tym, że dany podmiot miałby możliwość wznowienia postępowania z uwagi na wydanie przez organ międzynarodowy orzeczenia na gruncie przepisów postępowania karnego oraz postępowania sądownoadministracyjnego, nie miałby natomiast analogicznej możliwości na gruncie przepisów postępowania cywilnego.
96. Podobnie naruszeniem prawa do sądu w związku z naruszeniem zasady równości jest brak możliwości zażalenia postanowienia o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania. W ocenie Skarżących nie ma podstaw do różnicowania podmiotów w kontekście dostępu do środków zaskarżenia.
97. Ponadto brak możliwości zaskarżenia postanowienia o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania stanowi także naruszenie **art. 78 w zw. z art. 176 ust. 1 Konstytucji RP.**, ponieważ każdorazowo, orzeczenie wydane przez organ w pierwszej instancji, zgodnie z treścią art. 176 ust. 1 Konstytucji RP, powinno podlegać kontroli instancyjnej, a **taka regulacja nie jest zapewniona w odniesieniu do postanowienia o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania, na które, w związku z nowelizacją postępowania cywilnego i uchycieniem art. 394¹ § 2 k.p.c., nie przysługuje żaden zwyczajny środek zaskarżenia.**
98. Wobec powyższego wniosek wskazany w *petitum* jawi się jako zasadny i w pełni usprawiedliwiony.

r.pr. Grzegorz Rutkowski
SQUARE Kancelaria Prawna

Załączniki:

1. Pełnomocnictwo wraz z potwierdzeniem opłaty skarbowej
2. Kserokopia postanowienia o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania
3. Kserokopia postanowienia o odrzuceniu zażalenia.
4. Odpis skargi wraz z załącznikami x5